

დაბრუნება შეიძლება ტფი-
ლისითგან:
• კერესელიძის სტამბაში.
კვიციას, საკუთარს სანჯაში.

გუთნის-ფედა

ბაზილიცემ, ორ ბარში
კოსტელ ფასი დისკარსედ
გულის მომწერთათვის ერთი
მასეთი, ხოლო წესითთვის
ორი მანეთი.

მამულის ავტორიზაციის და ვაჭრობის გაშვით.

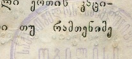
წელიწადი შიორე.

შვეიცარიის უველის გაკეთება.

დასასრუტი.

წარსულს ნომერში ავსწერეთ დაწვრი-
ლებით შვეიცარიის უველის გაკეთება იმ
სახით, როგორც გუინასხვს ჩვენის საკუ-
თარის იუალითა და შევეიმოწმებია უვე-
თის თხსულებებთან ამ საჯანსედ, ამ აღ-
წერილებს ვსედავთ, რომ შვეიცარიის, უვე-
ლის გაკეთებისათვის საჭიროა სხვა და
სხვა შენობებია, იარაღები და ჭურჭელი
რომლის შემინება და მომართვა შეუძლებ-
ელია უქონელის კაცთსათვის; შეტადრე
შეღია ერთად შეკროება ოცა ჩაფის რ-
ბისა, რძემელსაც მოუნდება, საღამოს და
დილის ნაწეული რომ ჩავუვდეთ, სამოცდა
ათიღე კარგი მწველელი უური. უველა
იტევის ეგ მდიდარი კაცის სელობა ეო-

ფილბო და ბეერი წილი ჩვენი მამულის
ზატრონებისათვის მიუწოდებელია, რო-
გორც ვარუთით სიარული და ცისე და-
ბანის ამგნებაო. ადრევე დაუზირდით ევე-
ჩვენებინა, თუ ჩვენგან ნარჩევი წესი და
აშენებულის კაცისა და მისაწოდებელია
უოველთათვის; ახლა ავასრულებთ ამ ზი-
რობასა. შვეიცარიის მთებში, სადაც შევეი-
კრებია მოსსენებული შექმთ ცნობაები,
მოუგონიით იმ ევარი წესი უველის გეთ-
ბისა, რომ ვინაც ერთი ფურის შეტი არა
ჭეაეს, ამისათვისაც შესაძლებელია კარგი
უველის გაკეთება და ისევე სარტებლობა
თავის გამოსავალითა, როგორც სარტებ-
ლობას; ვინაც ჭეაეს ასი ფური და სე-
მაო თანსა, რომ გაიკეთოს საკუთარი ქა-
რხანა თავის მომართულებითა. რაც შეუ-
ძლებელია და მოუწომელი ერთის კაცი-
სათვის ის არი ადვილი თუ რამეთინიმ

მაიურებიან გრთად და შეუდგებიან საქმეს სასოგადო ძალითა და საშეალობითა. ეს მიუცდილებელი და გზა აურსევათ მკვიდრელებსა და თვით საქმე ამტკიცებს; რა სარებლობა შეუდგება თანსმობასა და ერთობასა მამულის კეთებაში, სსუა საქმესაც რომ თავი დავანებოთ ამსანაგებათ ხდებიან რამდენიმე ძროხის პატრონები, ხუთი, ათი, ანუ მეტი, საერთოთ ამენებენ ქარსანასა, ჰეიდულობენ საჭირო ჭურჭელსა, იჭერენ ერთს ოსტატსა; დილით და საღამოთი უველას მოაქვს თავისი რძე და ანსავს საერთო ქვაბში და ისე კეთდება ვეჯი, რომელიც იყოფება ამსანაგებს შუა შემოტანილს რძის შეფარდებით. სოცს ამსანავს საში ფური ჰეავს, სოცს სუთი, ვის მეტი, ვის ნაკლები; სიცოტავე არავის უშლის ამსანავებაში შესვლასა. საჭირო მხოლოდ ის არი, რომ თვითველ სასოგადოებას ჰეუანდეს იმდენი ფერი რამდენიც საჭიროა რომ მოიწველოს ვეროვანი წევა რძისა, ესე იგი ოცი ჩაფი. ამ ვეჯი სასოგადოებათ არის დაუფილი მკვიდრების მთების სალსი რომლის მიხედვით გაუმართავთ სასოგადოებაები მასლობელ ფრანციის მცხოვრებლებსაცა. რა საკვირველია; რომ ზირობა, რომლითაც შეიძლება შევერა სასოგადოებისა და წესი ანგარიშობისა შეიძლება რომ გასხვავდეს კარგობების მისეღვით, მაგრამ რადგანაც

ამ საქმეში უველას სამაგალითოთ აქვს წესი ჰევიცრელებისა, როგორც ლიტონი, ცხადი და მართალი, იმისათვის ვადად მიგვაჩნია, რომ ჩვენს მკითხველებსა აუხსნათ დაწერილებით, თუ როგორ იყოფენ მონაწილეები შესახეჯდრს გამოსავლასა. ესე უნდა ვსთქვათ, რომ ადგილად არ უმათვია მკვიდრელებს თავიანთი ანგარიშის წესი; ზარევათ იმათ მიუღიათ სსუა გვარი ანგარიში და შრავალი გამოცდილათ უნაყოფოთ: სოგი ისეთი ეოჟილა, რომ უდავიდარაბოთ ვერ გაუწილავთ გამოსავალი, სოგი ეოჟილა მეტად დასდათული და მიუწითამელი მდაბალი სალსისათვის, კელი აუღიათ. ასლანდელი ანგარიშობის დირსება ის არის, რომ გასანგონარია როგორც გამოცდილი და ნასწავლი კაცსათვის, ისე უბრალო მუშაინათვისა აი ეს ანგარიში: ეოველს მონაწილეს მოაქვს დილით და საღამოთ რძე საერთო ქარსანაში, ვეჯის ოსტატი ჰსწავს და აჭდვენს ორად გაზობილ ვიხსუედ, რომელთაგან ერთი რძება ქარსანაში და მეორე თან მოაქვს მონაწილესა. მეორეთ რასაც მოიტანენ, უმატებენ ზირველად მოტანილ რძესა, და ვისიც ვეჯილასუედ ბეერი გამოვა კვერეული იმასა რეება. მერე შეჭკრებენ (ვამს გამოიევანენ) საღამოთ და დილით ვეჯილას მონაწილისაგან რძესა; გამოიტანსავენ იმ წევისა

რომელიც მოუტანია იმ მონაწილეს. ვისაც
დარჩა კვრული, და დანაშაუმი ვალად
ქმნება ვეკლის მიძღვება. უოველ დღე
ამის შემდეგ რასაც მოიტანს ვეკლის მი-
ძღვები იმ ვალში ითვლება და როცა გა-
დაიხდის თვითონ შეიქმნება მსესხებელი
(კრედიტორი) სასოკადობისა. უოველ დღე
ემატება იმის სესხსა, და როცა იმისი
სესხი დასწარბდება სსკა მონაწი-
ლებსედ, მაშინ კიდევ მიიღებს კვრულს
და ესეც შემდგომად. ამ რიგად უოველი
მონაწილე ხდება ხან მოვალედ, ხან მსე-
სხებლად სასოკადობისა. რომელიც უო-
ველ დღე აძლევს კვრულს იმას. ვისი
სესხიც დიდია. მაგალითი უფრო ცხადად
აგვიხსნის ამ ანგარიშსა. ვსოქვათ რვა
კაცი გამხდარა ამხანაგათ. ვსოქვათ, სლა-
მით და დილით ჰეტრემ მოიტანა სულ
ჩაუ ნახევარი რქი იფანემ ნახევარი ჩაუი.
აბულამ სამი ჩაუი, იორდანემ ერ-
თი ჩაუი, ნოდარმა, ორი. სტეუანემ სამი
და ნახევარი დიმიტრიმ ორი და ნახე-
ვარი და ჰაულემ სუთი, კვრულს მისცე-
მენ ჰაულეს. რომელმაც ვეკლასედ მტრი
მოიტანა. და რადგანაც სულ ცხრაშეტი ჩა-
უი იუა, თოთხმეტი ჩაუი კვალად დაედუ-
ბა. ვსოქვათ შემდეგ დღეებშიაც რაც ჰორუვლად
მოუტანათ იმდენს მოიტანეს, მეორე დღეს
ვეკლი სტეუანეს დარჩება და ვალად დაედუბა
თორმეტი ჩაუი, ჰაულესედ დარჩება ცხრა

ჩაუი; მესამე დღეს ვეკლი აბულას დარ-
ჩება, ვალად დაედუბა ათი ჩაუი. სტეუა-
ნესე იქნება რვა და ნახევარი ჩაუი, ჰა-
ულესედ დარჩება ოთხი ჩაუი; მეოთხე დღეს
კვრულს მისცემენ დიმიტრისა; ვალად
დაედუბა ცხრა ჩაუი; ჰაულე გადაიხდის ოა-
ვის ვალს და ერთი ჩაუიც მტრი ექნება;
სტეუანესე დარჩება სუთი ჩაუი; აბულასე
მუდი; მესუთე დღეს მისცემენ ვეკლს ნო-
დარსა, რომელსედაც დარჩება ვალად ცხ-
რა ჩაუი. დიმიტრისე იქნება სუთი და
ნახევარი, სტეუანესე ერთნახევარი, აბუ-
ლასე ოთხი. შეექვსე დღეს ვეკლი დარ-
ჩება ჰეტრეს, რომელსაც ვალად დაედუბა
ათი ჩაუი; ნოდარსე დარჩება შვიდი დი-
მიტრისე სამი, აბულასე ერთი; მექვიდე დღეს
ვეკლს მისცემენ ჰაულესა; ვალად დაედუბა
რვა ჩაუი; ჰეტრეს ვალი იქნება რვა და
ნახევარი, ნოდარისა სუთი, დიმიტრისა ნა-
ხევარი. მერვე დღეს ვეკლი მიეცემა სტე-
უანესა. ვალად დაედუბა ათი ჩაუი; ჰაუ-
ლეს ვალი იქნება სამი ჩაუი, ჰეტ-
რესი შვიდი, ნოდარისა სამი; მეცხრე დღეს
ვეკლი დარჩება იორდანეს; ვალად დაედუ-
ბა ათი ჩაუი, სტეუანეს ვალი იქნება
ექვსი და ნახევარი ჰეტრეს სუთი და ნა-
ხევარი, ნოდარისა ერთი და სს. ამ ან-
გარიშით ვეკლას მთელ მთელი კვრუ-
ლები ვრცება და მსოლოდ ბოლონდელი
კვრული დაიჭრება და გაინაწილება მე-

ხედრის დაგებად. მთელი კვერულის რეგება დიდი საქმეა, ამიტომ რომ შევიცადინის ეველის შენახვისათვის მიუცილებელი საქმითებაა, რომ კვერული მთელი იეოს, ამხანაგობის შეკრულობის წერილსა დაამტკიცებენ ნოტარიუსთან და თუ ეველა ამხანაგმა წერა იცის, იმათი კელის მოწერაც საქმეა, შეკრულობა სრულად განმარტავს ამხანაგების მოვალეობასა და სარგებლობასა, და ვარძიხსაც, რომელიც უნდა ვადისადოს შეკრულობის დამტკიცებულმა ამხანაგმა. ამავე შეკრულობით ამოიწმინდება რამდენიმე კაცი სასოგადოების საქმეების გასაკებლად, ამორჩეული კომისია გაჭოლს ამხანაგებზე ქარხანის გამართვის სარჯსა, მიეკვრება ეველის ოსტატსა, შედა მხედველობის შეკრულობის ასრულებასედა, გაჭსაწვრავს დარღვევის სასჯელსა, მორიგებს ამხანაგების ჩსუბსა, დააწესებს რმის წუებას, თვითუღმა მონაწილემ უნდა ეოველდღე შემოიტანოს რაც რმე შეწველება ვარდა სამინაოდ მოსახსარებელია. სოგოერთა წუელს უმატებს იმ განსრუხვით, რომ მომარტებული ეველი ერგოს მგრამ ამას მალე მარტეობს ეველის ოსტატი, რომელიც ეოველ დღე მინჯავს რმეს ერთგვარი იარაღითა და აცნევს წუელდანსმულია რმე თუ არა, ამგვარი მოტუეებისათვის დიდი ვარძიხ არის დაწესებული ეველის გამკეთებელი ბევრი წილი

ვამაკირთა ჰეაუთ დაჭერილი; იმასვე სდებენ ვალად რომელიმე მასლის სეიდვასა, ესე იგი სახლოისა, ტილოსი, რადანაც უმეტესად გაუფთხილდება ამ ნივთებსა და სარჯს შეამცილებს, რამდენიც ბევრია მონაწილე, იმათი უფრო სასარგებლოა. დღემა იმათ უფრებს უნდა გამოსდიოც ოცი-ოცდა სუთი ჩაფი რმე, თუ ამასე მტი გამოუათ, მაშინ ორი კვერული უნდა გაკეთდეს, ერთი დილით და მეორე საღამოთი.

გავიმეორთ, რა არი სარგებლობა ამგვარი ამხანაგობისა: 1) ჰირველი ვროკეთდება კარვით, რადანაც სარდაფში არა შეუდება რმე. 2) ეველის გასაკეთებლად ერთათ ასსმენ ბევრს რმესა და ამამი ეველი გამოდის საუკეთესო. 3) შეკრება მრავლის ამხანაგებისა ამღევს საშუალობას ქარხანის გასამართავათ, რომელიც მუშობელი იქნებოდა ერთის კაცისათვის. 4) რაეი ერთს ოსტატს აბარია ეს საქმე, ეველაფერზედ უურადღება აქვს და იწვრთნება საქმეში. 5) ვაჭრობა ანუ გასეიდვა ეველისა სდება ძალიან ადვილი. ჩვენ მხარეს სოფლის საქმეში ამხანაგობა არ არის უმაგალითო, თვით უბირველესი მუშაობა ესე იგი სენა-თესვა სრულდება ბევრი წილი ამხანაგობითა. გუთნული საქონელი ეველამ იცის ჰვირი საშოვნელია, და სოფლელები თავი თავს უერთან, სოგ-

ისა გუთანია, ზოგისა სარია, ზოგისა მე-
სრე და ასე სხავენ ანუ ულსა. თუკი ეს
ამხანაგობა არავის აბრკოლებს და ყველა
სოფელში იციან გუთანს რაგონი ერება,
კარსა, მერესა და ჯამბარასა, რასაკვირ-
ველია იმათ არ დაბრკოლებს გავილვა
სარჯისა და გამოსხვლისა ეველის ტაქეო-
ებაში შვეიცარიის წესით.

ესე აუყოებენ შვეიცრის ეველსა. ცდისა
და თაოსნობის მეტი არაფერი სიბრძნე
არა არის რა ძიება იმისთანა რომ ვერ მი-
სწევდებოდეს ეონება და ხელოვნება ჩვენის
ხალხისა, სრულის აღწერისათვის საჭირო
იყო, რომ ჩვენი მკითხველებსათვის მი-
გვეცა სასიკებიცა ყველა ურჭლისა და ია-
რღებისა, მაგრამ ჩვენი გუთანის-დედა ვერ
ისეთ სუსტია საშუალობითა, ისეთი უსუ-
სური, რომ შესტობას ფიქრშიაც ვერა
გაიტარებს. რაცა დემოთი შეეწყვა და
წამოიხდება, რაცა ექვსას ათას ქართუ-
ლთაგან, ათასსაც არა მოაწიოებს თავსა
და გაუხდება სამუდამო მოსაუბრეთა, მაშინ
უეჭველია, რომ ამისთანა მცირე საქმესედ
აღარ დაბრკოლდება. მაგრამ რადგანაც მ-
ნამდისნ ბევრი ეველის ტაქეობის დრო
გაივლის ჩვენი ვალია ურნით მკითხვე-
ლსა, რომელსაც ჭსურდეს ამ ჭურჭლების
ნახვა, წავიდეს ელამში კოჯორის ახლო,
სადაც წლეულ ბ.როსმა კუჩენასხმა ააშენა

ქარხანა შვეიცრის ეველისა და ერბოსი,
როგორც გამოუვსადება თავის დროს
ჩვენს კახეთსა.

ეურმის ავთიყოფობა (ხეცარი.)

ფრანციის მამულის მეტობლები და მე-
ცნიერება მოუღლეოდ იმიებენ ამ უცნაუ-
რი სენის თვისებასა, და თუმა აქამდი-
სინ ვერ გაანთავისუფლეს სრულად თავი-
ანთი ვენახები საშინელის დაკლებსაგან.
გამოძიება მათი მინც არ დარჩა უნაყო-
ფოთ და შენაიმნაგია ჩვენთვის იმათ ფ-
ფრო, რომ სწეულობას არ უეურებენ, რ-
ოგორც მიუცდილებელს ბუდის გადაწვეტი-
ლებასა და გულსელ დაკრუფონი ან გ-
ლოდებიან იმის დაბოლოებისა. თიბათვის
და მკათავის ნამტრებში ფრანცაული მამ-
ულის-მატრონობის ეურნალისა. უ. გიონ,
ჩინებულს ეენანის შეკეთელსა, დაუბჭდია
ხაუცსაყოფ სტატია, რომელშიაც შეკრები-
ლია ეოველივე ცნობები ამ სწეულებასე
და იმის წამლის სმარებასედ. ვალად ვ-
რაცსა გადმოუთარქმით გუთანის-დედის
მკითხველებსა ეს სტატია მეცნიერის ფრა-

ნციელისა, რადგანაც საგანი იმისი არა-
რის უცხო ჩვენი მსრისათვისაც.

ბევრი თქმულა, ბევრი დაწერილა და
ბევრი გამოცდილა მას აქეთ, რაც გამო-
ჩნდა ათას რუბანს ორმოცდა შვიდში ორ-
დღი ანუ უურმნის სენი და რაც იზოვნეს
იმისი ჭეშმარიტი და ნანდვილი მტერი,
გოგირდი; მაგრამ კიდევაც ბევრი დარწმ-
ილა სათქმელი, დასაწერი და გამოცა-
ცდილი ამ ორ საგანზედ, რომელნიც დღე-
ის შემდეგ არიან სუუენით შეერთებულნი.

ოიდიი (ნაცარი) არის სამინელი მტერი
ვენისისა და მაშასადამე ღვინისაც; გოგი-
რდი არის ძლიერი მბრძოლი ოიდისა,
მისი ამომწვევებელი, როცა კაცმა იცის
იმისი მარჯვედ და თავის დროს მოხმარება.

გოგირდი არის ისეთი უებარი და ნა-
მდვილი ამომწვევებელი ნაცრისა, როგორც
ტყვიო გარეული ღორისა. რომელიც ჭს-
თსრის და ჭჭამს კერტოფილს, ანუ რო-
გორც საფანტი ბოსტნეულის წამხდენის
კურდღლისა. მაგრამ ვინაც უნდა რომ ა-
მოწვევით კურდღელი. გარეული ღორი,
ოიდა, უნდა მოიქცეს სერსინათ; ჭალად
ბედზედ არ უნდა ესროლოს თოფი. ასე
რომ უნდა კარგათ სჭდავდეს ნადირსა,
უნდა იცოდეს დრო და ადგილი სროლისა.

სრულათ ჭსცდება, ვინც აქამდინ ფიქ-
რობს ანუ ამბობს რომ გოგირდის უეა-

ვილი (ვერ ასუსტებს ნაცრის მოქმედე-
ბასა და იმისაგან წარმოებულს სიანსათ;
ვისაც უნაუფოთ უხმარებია ეს წამალი
იმას უთუოდ არა ჭქონია სეჭირთ ამ სა-
ქმეში სერსი და ცოდნა, როგორც იმ
მონადირესა, რომელსაც ვერ შეუძლიან ვე-
რც ჰოვნა ნადირისა, ვერც მიპარება და
ვერც მარჯვედ სროლა. მოვა დრო და
მოვინა არც ძალიან დაიგვიანოს, როდე-
საც უხერხოდ გოგირდის მამურელი ისეთი
დასაცინებელი გაცდეს, როგორც სროლის
არ მცოდნე მონადირე, და სრულად დი-
რსიც იუოს კიცხვისა; თუშცა იქნება კი
რომ მახედეს ცუდი გარემოება, თვით სე-
რსიანმა ხმარებამაც ვერა გააწეოს რა მაკ-
რამ ეს იქნება შემთხვევა უბედური და
ადვილად შესატეობი წინათვე.

ნაცრის ბუნება შეტუბილი გვაქვს და-
წერილებით: ის არი ერთგვარი ზოკო, მცე-
ნარე თავისი საკუთარის აგებულების მქო-
ნებელი და რომელიც ისე უცხოა ვაზის
აგებულებისათვისა, როგორც კურდღელი უ-
ცხოა ბოსტნეულისათვის; ეს არი მჭამელი
ურმნისა, რომელიც ჰოულობს თავის სა-
რჩოსა და დამკვიდრების საშუალობასა უ-
რმენზედ და ჩვილ ვაზის ფოთლებზედ,
ისრდება ამ ადგილას და იკეთებს წერი-

(*) ნაცრის მოსაწინათ გოგირდს ხმარებენ დაქმნა-
დალს ტყვილი და ამგვარ გოგირდს ეძინან გოგირ-
დის უკავალს.

ლს თვალთ უჩინარს და უთვალავ თეს-
 ლებს: ეს თესვები იფენტებიან ჭაერში,
 ახსნებიან ეურმენსა და მრავალდებიან რა-
 მთენჯუმე ერთი საფსულის განმავლობაში.
 ულიავერნის მენიმნულებით ოცდა სუთი
 დღე სავმარია, რომ ოდიის თესლი და-
 ეკვიდროს, ამოვიდეს და მწიფე თესლი
 ეაკეთოს: ამ მისესით ნაცარი რამთენჯუ-
 რმე სელახლად წნდება და მრავალდება ვე-
 ნახეშია ავის მდგომარების შესედეოთა.
 ისიფე მეცნიერი ამტკიცებს, რომ თესლი
 ოდიისა არის ეაფანტული ჭაერში და
 ჭაერი არის ესა, რომლითაც თესლი გა-
 დეუდების ერთი ადგილიდამ მკორესა. რ-
 ოცა ნაცარი გამოჩნდება რომელსაშე ვენა-
 ხში, ადვილი შესანიშნავია, რომ იქიდან
 გადადის იმ მხარესე საითაც უბერავს ქარი;
 სამთრფე თესლი რჩება კოკრებში. თვით
 გამონეილი მცოდნენი ამტკიცებენ, რომ
 ნაცარი არ არის ავაამეოფობა ვაჰისა, ახე
 რომ საჭირო არარი გამოძიება ვაჰის ავ-
 ებულებიან და მდგომარეობისა; როცა ეკისურს
 დასნა ამისი ნაცრისაგან: გამოსამიებელია
 თვით ნაცრის თვისება და ბუნება; ამას-
 თან ამტკიცებენ, რომ ნაცარი მხოლოდ
 მით აუნებს ეურმენსა, რომ შედ ეუარე-
 და აუნებს გასედის ანუ ორმილობას
 ხლსა. ნაცარი დამკვიდრდება და იზრდე-
 მხოლოდ მწვანე ნაწილებზე, მაგრამ
 ელა მწვანე ერთი არარი იმისთვის,

იმისი გასნა და გამრავლება შეუძლებე-
 ლია, თუ არ შესვდა წვილი ნაწილი. მაგა-
 ლითებრ ახლად გაძლილი კოკორი ანუ
 მოზარდი დოეის წვერი, ახლად გაძლილი
 ფოთოლი: ახლად გამონასკული მტევანი,
 ეურმენი მისაშწიფებლად მომხადებული,
 ისეთი; რომელიც დარბილებული და და-
 წმენდილი; და ბოლოს ახალი გეურდზედ
 ამოსული დოეები. ეს არი მისესი, რომ
 ნაცარი სანუ ამოჩნდება გასაფსულოში, რაკი
 გაიშლება კოკორი, თუ ჭაფა კარგი შესე-
 და, სეფდასან დაიწეობა ევაილის ჩამოც-
 ვანას დროსა, როცა გამინასკვება მტე-
 ვანა, სან გამოჩნდება ეურმენში თვალის
 მასელის დროსა, სხვა დროს თუ ჭაფა კა-
 რგი მიეცა, ნამცარი ედება მხოლოდ მტო-
 ებსა და ახლათ დახეთქილს დოეებსა. და
 აძასდროს არ ჩამოვა არც ეურმენსე, არც
 გასნდელ და გამეარებულ ფოთოლსე და
 ღერუებსე: ამ ნაწილებს თუ არ ერთი კან-
 ცრმელი და საზოგადო მოფენა; არანდრ-
 ოს ნაცარი არ დაედება.
 ნაცრის გასნასაც და გამრავლებასაც უჭ-
 ირს თავის შესაფერო დარის შესვედრა:
 საზოგადოდ დამტკიცებულია, რომ სამი
 დღე და სამი ლამე, მეტადრე ლამე უნდა
 იეოს თბალი ოცდა ერთ კრადუსამდე,
 რომ ნაცრის თესლი გაიზარდოს და თვალ
 საჩინო შეიქნეს. აქედამა ჰსჩანს ნაცარი
 უფრო ხშირი უნდა იეოს სადაც ცხელი

ადგილია და დღე და ღამის სითბოს გა-
რჩევა არა აქვს, ვინამ კრილ ადგილას,
ანუ სადაც ღამით ცივდება. ზღვის ნაპი-
რებში უფრო მრავალი უნდა იყოს, ვინ-
ამც სმელეთის შუა, (1) ძალად ვაზსე და
თალარსე მეტი, ვინამ შაბად ვაზსე, რა-
მელიც მიწასე მურთ ახლოა და ღამე
ცივდება.

ამ ასხნის შემდეგ ადვილად შევიტყობთ:

1) რა მიხედვით ნაცარი ემატება ერთს წე-
ლიწადს და იკლებს მეორეს, 2) რათა
ჩნდება ხან ადრე და ხან გვიან, 3) ერთ
ადგილას რათ არი ძლიერი მეორე ადგი-
ლზე 4) შეშვებულებზე უფრო რათარი
ძლიერი; მანამ დაბალ ვაზსე, აგრეთვე
ადვილათ შევიტყობთ რისათვის ვერ ერ-
ევა ნაცარი კარგათ განსლულსა, გაუფრ-
ქნილსა და წვერებ შეკვეცილს ვაზსა, და
ედება გაუფრთხელს, თაკდანებულ ვენასს.
ამისთან, რადგანაც თესლი ოდიისა ეძებს
მწვანე და ჩხვილს ვაზის ნაწილებსა, დო-
ნიერ მიწასე ამოსულ ვაზს, რომელიც
ეკავლათვის მწვანეთა დებს და ზრდობა,
უფრო ადვილად უნდა მოედოს, ვინამ სუ-
ტ მიწასე ამოსულს ვაზსა. კიდევ უნდა
ესთქვას, რომ სომეიერი სინესტე ჭავისა

(1) ეს შენაშნულება სრულად მართლდება იმით, რომ
კავკასიის მხარეთა უველასე დიდხანს და ძლიერა იყო
ნაცარი სიმკრედილი.

და შეუცვლელი სითბო ცამეტი კრადუსის
შევიით და ოცდა თორმეტის ქვევით შუა-
ტებენ ბევრს ნაცრის გამდიკრებას; გუ-
ლვალა და სიცხე ოცდა ხუთმეტ კრადუს
შევიით აბრკოლებენ ნაცრის გამრავლებასა
და ჰეკლენ კიდევ: ამისათვის დახსლოება
ვაზისა ანუ დადრეკა მიწასე უნდა იყოს
კარგი წმალნი ნაცრის დაკლებისა, რად-
განაც მიწის ახლო სიტყვებ მომატებულია
დღისით და სიცოცხლე ღამით.

აქედამა ჰხანს, რომ ზირველი საჭირ-
ოება ვენასის დახსნისა ავით მოუფობისა-
გან ხს არის, რომ დაბალ სარსედ გაუ-
ვით ვაზი; მეორე, რომ კარგათ გავსკლათ,
გაუფრქნით, წვრილი დოყები შემოვამ-
ტრიოთ, და ვერვები შამოვავევით, თუღა
ვენასი მაღლობსედ არი და იმისთანა ჭავა
აქვს ღამ მრავლდება ნაცარი, მაშინ უნდა
შეველონ უებრის და ნამდვილი საშუა-
ლობათა გ. ი. გოვირდითა.

რავინდა რომ ან მოვეტყობინოთ და
ან გამეცადოთ ნაცრის მოსარჩენათ დ-
სიერელი, თუ წასაცხები თუ დახაბანი; გო-
ვირდს ვერავტრმა ვერ ამუაბინა, ვეკაუ-
ვრი ვერ დაეღარა იმის შეუჩნალს ძალსა.

ჯანტრმელება შემდგომ სომერში იქნება.